

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

آیات الولایه

آیه دوازدهم - سوره مبارکه بقره - آیه ۲۷۴

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

کسانی که اموال خود را در شب و روز، پنهان و آشکار، انفاق می کنند، آنها را در نزد پروردگارش پاداشی است درخور مقامشان، و (در آخرت) نه بیمی بر آنهاست و نه اندوهی خواهند داشت.

شأن نزول:

ابن عباس می گوید این آیه درباره حضرت علی (علیه السلام) نازل گشت زیرا او چهار درهم داشت یک درهم در روز یک درهم در شب یک درهم در پنهانی و یک درهم آشکارا انفاق نمود و همین مطلب از امام جعفر صادق و امام محمد باقر (ع) نقل شده است.

و از ابو ذر و اوزاعی نقل شده که این آیه در مورد انفاق اسبان در راه خدا نازل گشته است و بعضی گفته اند این آیه عمومیت دارد و هر کسی به این کیفیت در راه خدا انفاق کند مشمول آن خواهد بود. بنا بر این، ما می گوئیم این آیه نخست درباره علی (ع) نازل گشت و هر کسی به این نحو انفاق کند مشمول حکم آن نیز می باشد ولی چون علی (ع) بر همه سبقت داشته است دارای فضیلت بیشتری می باشد.

سپس خداوند کیفیت انفاق و پاداش آن را یادآوری می کند «الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً» آنان که مالهای خود را در شب و روز پنهان و آشکارا انفاق می نمایند یعنی در تمام حالات انفاق می کنند زیرا صدقات وقتی غیر از این اوقات ندارند «فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ» (پاداش آنها نزد خداست) وجه اینکه حرف «فاء» در «فلهم» در اینجا آمده اینست که برساند پاداش در اثر انفاق در اطاعت خدا بدست می آید «وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ» خوفها و وحشتهای قیامت بر آنها نیست.

«وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ» و آنان در قیامت محزون و غمناک نمی باشند و بعضی گفته اند یعنی از نابود شدن پاداش و نقصان آن خوفی بر آنها نیست و در اثر آن محزون نمی گردند. (ترجمه مجمع البیان فی تفسیر القرآن)

الَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ: آن کسانی که انفاق می کنند مالهای خود را در راه خدا به مستحقان، بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ: به شب و روز، سِرًّا وَعَلَانِيَةً: در نهانی و آشکارا. غرض استغراق اوقات است به اعطای صدقات. فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ: برای ایشان است اجر و مزد صدقات ایشان نزد پروردگارش که بهشت باقی و نعیم جاودانی است. به روایت صحیحه ثابت شده مراد قرب جوار الهی است که فی مقعد صدق عند ملوک مقتدر باشد. وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ: و ترسی نیست برایشان از فوت اجر و نقصان ثواب، وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ: و نه ایشان محزون و اندوهگین شوند از هیچ قسمتی.

تبصره: به اتفاق علمای خاصه و اکثر علمای عامه این آیه شریفه در شأن حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام نازل شده. اما خاصه مانند:

ابن بابویه، شیخ مفید، شیخ طوسی، طبرسی، بحرینی، قمی و غیر ایشان.

اما عامه: واحدی، ثعلبی، خوارزمی، سدی، کلبی، زمخشری، طاقی، قشیری، ماوردی، ابن المغازلی، ابن ابی الحدید و غیر ایشان روایت نموده اند از ابن عباس به یک مضمون که حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام از متاع دنیا بیش از چهار درهم نداشت. یک درهم را در شب انفاق نمود، یکی را در روز یکی را پنهانی و یکی آشکارا؛ پس آیه شریفه در باره آن حضرت نازل شد. «۱»

«۱» تفسیر مجمع البیان، جلد اول صفحه ۳۸۸- تفسیر برهان، جلد اول، صفحه ۲۵۷- تفسیر صافی، جلد اول، صفحه ۳۰۱.

تفسیر اثنا عشری، ج ۱، ص: ۵۰۱

تتمه: شخص بصیر پس از تأمل به دیده انصاف، هر آینه دریابد و حکم نماید با وجود بودن چنین کسی که نزول این آیه و سایر آیات در شأن آن بزرگوار نازل شده، مقدم شدن دیگران در خلافت و امامت بعد از حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم تقدیم مفضول بر فاضل، و آن عقلا و شرعا و عرفا قبیح خواهد بود.

منبع: پایگاه های اطلاع رسانی تدبیر، حرم حضرت امیرالمومنین سلام الله علیه، تبیان

معاونت فرهنگی تربیتی

مرکز آموزش های غیرحضورى حوزه های علمیه خواهران

<http://vufarhangi.whc.ir/>